

PANOPTICUM

PORTAL ZA PROMICANJE LJUDSKIH PRAVA, KULTURE I PRIRODNIH ZNANOSTI

LJUDSKA PRAVA ▾ HRVATSKA ▾ EU ▾ SVIJET ▾ PRIRODNE ZNANOSTI ▾ AKADEMSKA ČETVRT ▾ KULTURNI KUTAK ▾ MULTIMEDIJA ▾

- NASLOVNICA
- IZDOJENO
- MUŠKI KLUBOVI I ESTETIKA LJEPOTE

MUŠKI KLUBOVI I ESTETIKA LJEPOTE

Objavljeno 23/12/2020

Razgovarala: Silvija Bushill

Foto: AZ

Biljanu Kašić, sveučilišnu profesoricu te feminističku i postkolonijalnu teoretičarku zamolili smo da nam oslika današnju poziciju žene, napose u svjetlu njene retradicionalizacije u hrvatskom i europskom društvu.

Uloga nekih organizacija poput katoličke organizacije Opus Dei je nesporna. No, uvijek je riječ o sprezi politike, utjecajnih financijskih krugova i crkve, na ovaj ili onaj način

Feministkinje i sve žene koje se zauzimaju za progresivne ideje upozoravaju na sve lošiji socijalni, ekonomski, politički i ini položaj žena u Hrvatskoj ali i u Europi i svijetu. Zbog čega je tomu tako?

Trendovi su zabrinjavajući na svim razinama i u svim sferama života, kako na nacionalnoj tako i globalnoj razini, a svjedoče o redukciji ostvarenih ženskih prava i naznakama novih prijetnji, rastućoj ekonomskoj nejednakosti po spolu/rodu, feminizaciji siromaštva i seksualnom ropstvu kao i sve većoj izloženosti riziku od obiteljskog, muškog nasilja.

Broj menadžerica u svijetu je ispod deset posto

Izvjesno je da patrijarhalni kapitalizam ili „kapitalistički patrijarhat“, kako to znalački tumači slovenska feministkinja Ljiljana Burcar, potiče segregaciju tržišta rada po spolu i produbljuje podjelu rada u obitelji pri čemu su tzv. fleksibilniji oblici rada „naklonjeniji ženama“, a s druge strane uslijed neoliberalnih procesa ekonomije koji posljedično devastiraju socijalnu državu i njezine sustave skrbi, teret podmirenja tih potreba prvenstveno pada na žene. Inače, agonalni kapitalizam koji živimo računa na žene tek kao besplatni resurs što u kući što unutar afektivne ekonomije života.

Pritom, ne možemo previdjeti da se sve vrijeme događa ‘selidba moći’ po spolu/rodu, pri čemu je jedna od najizrazitijih ona iz političke u financijsko-menadžersku i korporacijsku sferu u korist jednog spola. Broj menadžerica u svijetu je ispod deset posto.

Posebnu analizu zahtijeva i „redrogradni puč“ koji u zadnja dva desetljeća nastoji doslovno prebrisati sve prostore progresivnih promišljanja i postignuća.

Barijere među spolovima uvelike su srušene, prevladavajuće paradigme patrijarhata uglavnom su u raspadu ali je društveni napredak i dalje spor. Zašto?

Patrijarhat je i dalje žilav, a usudila bih se reći još žilaviji u kontekstu raznih novouspostavljenih podupirača. Feministkinje govore o retradicionalizaciji različitih sustava patrijarhalnih struktura i praksi (kapitalističkoj, neokolonijalnoj, rasnoj), o novoj muškoj supremaciji, o homonacionalizmu kao i o novom tipu duhovno-ideološkog nadzora nad obitelji, napose životima žena od strane

određenih vjerskih krugova i crkvenih institucija. Tomu svjedočimo i ovdje, kao uostalom i u cijelom svijetu, pri čemu je uloga nekih organizacija poput katoličke organizacije *Opus Dei* nesporna. No, uvijek je riječ o sprezi politike, utjecajnih financijskih krugova i crkve, na ovaj ili onaj način.

Sve veći je broj mladih žena i djevojčica koje su opsjednute fantazmima novih mamaca estetske kirurgije, a pod krinkom „vječne mladosti“ i „vječne ljepote“, podliježu različitim zahvatima i intervencijama na svome tijelu

Mediji, utjecaj „muškog kluba“ i dvostruki rad žena (na poslu i u kući) po mišljenju analitičara kočnica su uravnoteženja odnosa žena i muškaraca. Ima li još nekih elemenata koji utječu na takav odnos?

Imate pravo. S jedne strane, „muški klubovi“, prisutni i uprizoreni na više načina počevši od „muških korporativnih bratstava“, financijskih i političkih krugova do profesionalnih interesnih lobija se revitaliziraju, kreirajući novi tip muške, podržavateljske dominacije. Dovoljno je samo vidjeti kako funkcioniraju muški interesni lobiji u politici ili bankovnom sektoru, onkraj različitih političkih uvjerenja. S druge pak strane, u okolnostima prekarizacije i suženih izbora na tržištu rada, žene su uz migrante ono najfragilnije mjesto, te stoga najčešće gube poslove te nestaju s legalnog tržišta rada.

Svedene na socijalni reproduktivni rad koji sve više uključuje brigu za starije i nemoćne, nerijetko financijski ovisne o suprugu ili partneru, one sve više ulaze u zonu bezglasne moći, odnosno vlastite deprivacije. Ako se do prije desetak godina moglo govoriti o „dvostrukom radu“ ili „trostrukom radu“ žena te o mogućem uravnoteženju tipova posla, danas valja pronaći neke prikladnije termine za ovu poziciju u kojoj su se žene našle.

Smatram da mediji često uskogrudnim i neosvijještenim, a ponekad i spektakulariziranim pristupom podilaženja populističkom auditoriju, ne pridonose idejama jednakih i ravnopravnih žena i muškaraca (dovoljan je primjer afirmacija patrijarhalne uloge majčinstva!), kao ni osoba drukčijih spolnih orijentacija.

Polje umjetničke prakse je ključno da bi se otvorio prostor za razgovor o kritičkim pitanjima suvremenosti: od nasilja, kolonizacije do feminizacije siromaštva i suvremene socijalne i neopatrijarhalne opresije

Odnos žena prema vlastitom tijelu, ali i snaga kozmetičke industrije i estetske kirurgije kao da zaustavljaju postignuti napredak. Ili ne?

Odnos žena prema vlastitom tijelu je neiscrpna tema u feminizmu jer se žene sve vrijeme prikazivale putem tjelesnosti i tjelesne privlačnosti ili svodilo na tjelesnost te time obezvrijeđivalo. Žensko tijelo uvijek je bilo medij različitih tipova zlorabe, opredmećivanja i opresije, od onih zbiljskih do simboličkih. ‘Tržište ljepote’ i ljepotom uvijek je igralo važnu ulogu u pothranjivanju stereotipa o ženstvenosti no mit ljepote u popularnoj i medijskoj kulturi danas posredovan je komodifikacijom zahvaljujući diktatu kozmetičke industrije i estetske kirurgije, što priču čini banalnijom i kompleksnijom.

Sve veći je broj mladih žena i djevojčica koje opsjednute fantazmima novih mamaca estetske kirurgije, a pod krinkom „vječne mladosti“ i „vječne ljepote“, podliježu različitim zahvatima i intervencijama na svome tijelu. Ono što sad zabrinjava, onkraj spomenutih manipulativnih formula jedne od financijski najunosnijih medicinskih grana, su dugoročne implikacije ovih kirurških zahvata na zdravlje žena, kako fizičko tako i mentalno. Teze da se radi o slobodi izbora i da će ove vrste zahvata pridonijeti socijalnom osnaživanju mladih žena po mojem su dubokom uvjerenju obmanjujuće i neistinite, a sindrom ovisnosti koji prati ovakav čin koji u konačnici porobljuje žene, jedan je od znakovitih indikatora.

Feministkinje govore o retraditionalizaciji različitih sustava patrijarhalnih struktura i praksi (kapitalističkoj, neokolonijalnoj, rasnoj)

Da li se u umjetničkim praksama, od slikarstva i književnosti do likovnosti i plesa problematizira i prikazuje pozicija žene?

Sve vrijeme, a napose posljednja dva desetljeća, umjetničke prakse su važan kritički prostor za komunikaciju progresivnih ideja kako o društvu tako i o akterima društvenih promjena, a to su zacijelo žene. Feministička umjetnička praksa je tako za mene uvijek radikalni angažman jer temeljno provocira „estetičku ideologiju“ kulturnih polja opterećenih čvrstim označiteljima, dekonstruira patrijarhalne ideologeme i kreira umjetnost kao otvoreni imaginarij s različitim eksperimentima. Polje umjetničke prakse je ključno da bi se otvorio prostor za razgovor o kritičkim pitanjima suvremenosti: od nasilja, kolonizacije do feminizacije siromaštva i suvremene socijalne i neopatrijarhalne opresije. Vidim je kao model otpora u suvremenosti jer nas prisiljava da razmišljamo onkraj samorazumljivosti, jer nas dovodi u novu situaciju odgovornosti.